

De Soroptimist

JAARGANG 91 NR.2 | JULI 2024

**Met Orange
the World
special!**

**Zoek
de rode
vlaggen**

p.4

**Boeken
onder je
burka**

p.10

**Koos
blogt uit
Bukavu**

p.20

Nieuwe wet seksuele delicten

Over zenden en ontvangen

door Dirry Heijink, Uniepresident • foto privé

In mijn eerste halfjaar als president heb ik veel plannen voorbij zien komen, en veel manieren waarop gereageerd wordt op iets nieuws.

De ene keer enthousiast en positief, de andere keer behoudend of negatief. Een enthousiaste reactie maakt me blij. Maar een duim naar beneden laat me niet los. Dan zit er voor mij de uitdaging in er samen uit te komen, met wederzijds begrip. Want dat wil ik graag, ik ben een 'een verbinder in het samen doen.' Vaak zit er een verhaal achter een negatieve reactie, en daar ben ik nieuwsgierig naar. "Kun je vertellen waarom je zo reageert? Heb je er slechte ervaringen mee of is er iets gebeurd?"

Een negatieve reactie kan ook zijn omdat iemand meer tijd nodig heeft om een voorstel te laten landen zonder zelf een alternatief voorstel te hebben. Geef die tijd, waag er een gesprek aan. Je komt vaak tot een beter resultaat als je een voorstel van meerdere kanten belicht. We zijn vaak geneigd om te zenden in plaats van te ontvangen, en dan reageer je primair. Daarmee luister je niet echt. Mijn ervaring is dat luisteren, echt luisteren alsnog tot een mooie samenwerking kan leiden waarbij het voorstel tot een nog beter resultaat leidt. ■

8

Voorpagina:
Nieuwspoort lancering
Stop Femicide
(foto: Marga Akkerman)

4 Stop femicide!

8 Fixdit: winnaar
CAS-prijs 2024

10 Geuzenpenning voor
Afghaanse Laila

13 Meer vrouw op straat

16 Groningen-Oost
weet hoe je een
lustrum viert

20 Koos in Congo

24 Nieuwe wet
seksuele delicten:
kan de vlag uit?

29 Wouke aan het woord

30 Het vrouwenbrein

32 De Boekenclub

34 Het leven van Rosa Manus

36 Het fonds van
Hanneke van Maanen

38 Gouden S.T.E.M.

10

13

38

Waarom gaat ze niet bij hem weg?

door Marga Akkerman • foto's Barbara Godwaldt, Marga Akkerman

Barbara Godwaldt verloor haar zus door femicide. Met nabestaanden stelde zij vervolgens een landelijk plan van aanpak op. De Rijksoverheid zag daar het belang van in en lanceerde 7 juni het plan 'Stop Femicide'.

DS was erbij en sprak Barbara de dag erna.

Ze was er als vanzelfsprekend van uitgegaan dat ze haar zus haar hele leven bij zich zou hebben. Ze scheelden maar anderhalf jaar, ze hadden een hele goede band. Haar zus had kort voor de moord nog twee weken bij haar gelogeerd. Ze zag wel dat haar man psychische problemen had, maar ze dacht dat ze er wel mee kon omgaan, en bovendien zou hij in behandeling gaan.

De relatie beëindigen

Maar haar zus zag de problemen ineens heel veel groter worden. Hoewel ze net getrouwd waren en een huis hadden gekocht, wilde ze niet meer met hem verder. "Ze had hem eerst een app gestuurd. Die avond zouden ze het er over hebben, bij hun thuis. En op die avond heeft hij haar om het leven gebracht. Hun dochter was bij haar vriend. De volgende ochtend heeft hij zichzelf om het leven gebracht. Dat komt vaak voor."

Wat merk je als familie?

Barbara had contact met haar zwager, net als de rest van de familie. Iedereen vond hun manier van ruzie maken niet normaal. Haar zus vernederen, negatief praten over haar sociale omgeving, de hond bedreigen, dreigen met zelfmoord. "Maar wij kenden de rode vlaggen niet en er was weinig fysiek geweld. Dus dan denk je niet aan moord. Na een ruzie kwamen er wel 80 appjes vlak achter elkaar, met vernederende opmerkingen en 'ik wil voor jou

▲ Voormalig staatssecretaris Maarten van Rooijen overhandigt het plan van aanpak aan Barbara Godwaldt

“Femicide is een voorspelbare moord. Het herkennen van rode vlaggen is heel belangrijk om het te voorkomen.”

zorgen en dat je gelukkig bent.’ Dat is psychische mishandeling en een vorm van stalking.”

Waarom gaat ze niet bij hem weg?

“Die mensen vergeten dat het slachtoffer leeft onder constante stress en leeft op overlevingsmechanismen, versterkt door angst. Je gaat heel erg in het nu en vandaag en morgen leven, en daar veiligheid in zoeken. Door de stress kan je niet op de lange termijn gaan denken, dus blijf je in de onveilige situatie en probeer je iedere keer je veiligheid op dat moment te creëren. Dat betekent dat je juist níét weggaat. Roep je

de hulp van een agent in, dan sust die de ruzie, en gaat weer weg. Jij zit dan met die man en hebt de situatie nog onveiliger gemaakt. Je gaat dus niet weg als je continu in stress en angst leeft, dat leer je wel af. Niet vertrekken is dan het veiligst. De meeste vrouwen worden vermoord op het moment dat ze tóch weggaan of wanneer de man denkt dat ze weggaat.”

Voorspelbare moord

“Femicide is een voorspelbare moord. Het herkennen van rode vlaggen is heel belangrijk om het te voorkomen. Als iemand bont en blauw aankomt bij een Blijfhuis, is screening nodig op tweezijdig of

eenzijdig geweld: signalen van bedreigingen, van intimidatie en vernedering. Hetzelfde geldt voor de huisarts en ook de dierenarts, bij een huisdier dat in elkaar geschopt en geslagen is. Dan is het belangrijk dat die zicht proberen te krijgen op waar het geweld vandaan komt. Een poging tot verwurging is ook een rode vlag. Overigens is er niet alleen fysiek geweld maar vooral ook veel psychisch geweld. Dat de man als ze samen in de auto zitten, onverantwoord hard gaat rijden, en daarmee het signaal afgeeft dat hij de baas is over jou. Het gebeurt echt heel veel. Er bestaat een meldpunt voor huiselijk geweld, Veilig Thuis, maar vaak wordt daar geen melding gedaan. De man dreigt dan de kinderen af te pakken.”

Begeleiding

“Als slachtoffer heb je begeleiding nodig om inzicht te krijgen in je situatie en je overlevingsmechanismen. Verandert daarin niets, dan gaat iemand weer terug naar haar oude situatie. Als de dader steeds sorry zegt, is hij degene die je uit de situatie haalt en dat kan bijna verslavend voor het slachtoffer werken. Zonder hulp kom je er dus niet uit. Maar die ontbreekt vaak, en zo blijf je overgeleverd aan degene die je dit aandoet.”

Plan van aanpak

Het plan van aanpak heeft 4 pijlers. Een daarvan is het opleiden van de professionals om de waarschuwingssignalen te kunnen duiden. Maar ook de samenleving goed informeren. “Als anderen het zien, kunnen we eerder helpen iemand uit haar situatie te halen. Iemand moet bijvoorbeeld nooit face-to-face een intieme relatie gaan beëindigen waar intieme terreur speelt. Je moet dat doen vanuit een veilige situatie, bijvoorbeeld vanuit de vrouwenopvang, als je bij vrienden logeert, het hebben van een alarmsysteem.”

Strafbaarstelling

“Ik wil dat psychisch geweld strafbaar gesteld kan worden. Die mogelijkheid is er al wel als onderdeel van een andere wet, maar er wordt nauwelijks gebruik van gemaakt. Strafbaarstelling is al mo-

“Ik wil dat psychisch geweld strafbaar gesteld kan worden. Die mogelijkheid is er al wel als onderdeel van een andere wet, maar er wordt nauwelijks gebruik van gemaakt.”

gelijk tijdens de intieme terreur, maar het wordt pas aangekaart na een poging tot verwurging. Die lange geschiedenis van intieme terreur wordt in het proces niet meegenomen. Zo krijgt de plegger geen goede hulp, het slachtoffer ook niet, de kinderen groeien op in een onveilige omgeving, en door niet in te grijpen tijdens het proces van de intieme terreur wordt de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in stand gehouden.

Wat kunnen wij, Soroptimisten, doen om die moord te voorkomen?

“Heel belangrijk is het herkennen van de rode vlaggen, en dat je probeert een slachtoffer hulp aan te bieden. Dat je er begrip voor hebt dat ze tijd nodig heeft om die te aanvaarden, en dat je aangeeft: ‘ik ben er voor je, geef aan wanneer je me nodig hebt.’ Heb dat geduld. En in echt gevaarlijke situaties die hulp zelf invoeren, bij Veilig Thuis, de politie of 112.”

Tenslotte

Barbara zou graag zien dat zij als nabestaande niet als slachtoffer wordt gezien, maar als iemand met veerkracht. Want juist daardoor kwam ze tot haar plan van aanpak. Laten wij haar inspiratie uitbouwen. ■

Optimistische woede, feest der herkenning

door schrijverscollectief Fixdit • foto Fixdit

Schrijverscollectief Fixdit is verguld de winnaar te zijn van de Carla Atzema Soroptimistprijs 2024 vanwege hun manifest Optimistische woede. Lees hun reactie.

Naast dat het een erkenning is van het werk dat we als collectief verzet hebben, is het ontzettend waardevol om juist deze prijs te krijgen van mede-feministen: vrouwen die hand in hand staan om wereldwijd het verschil te maken voor de rechten van vrouwen en meisjes. Hun steun in de vorm van de Soroptimistprijs sterkt ons dan ook enorm in onze missie, wetende dat al deze vrouwen zich verenigen achter ons. Het is te danken aan een trouwe lezer van onze nieuwsbrief dat we wisten van

het bestaan van deze prijs. Het is heel bijzonder om zulke betrokken lezers te hebben, die er samen voor zorgen dat het bereik van Fixdit telkens weer vergroot wordt.

Lesbrieven en podcasts

Het prijzengeld van de Soroptimistprijs stelt ons als collectief in staat vol voor onze nieuwe plannen te gaan. Grootschalige projecten waarbij we zo veel mogelijk verandering teweeg kunnen brengen, bijvoorbeeld in het kader van leesbevordering. Op veel middelbare scholen wordt er gewerkt met leeslijsten die een grote focus

hebben op het werk van mannelijke auteurs en daarnaast ook een zeer eenzijdig, wit en westers wereldbeeld vertegenwoordigt. Fixdit wil het bewustzijn hierover vergroten en scholen en beleidsmakers aan het denken zetten over de keuzes die hier gemaakt worden, en handreikingen doen om dit te verbeteren. Zo hebben we al lesbrieven gemaakt bij werken van Virginie Loveling en Bea Vianen, maar ook onze podcast-reeks Moderne klassiekers geldt hierbij als een belangrijk component. Deze reeks is als het ware een bibliotheek aan naslagwerkjes over essen-

▲ Fixdit presenteert Optimistische woede

tiële auteurs uit onze canon, en dat telkens in slechts een klein uurtje te beluisteren is. Zo stimuleren we verandering op een toegankelijke manier.

De literaire wereld in

Naast deze projecten willen we ook een voet tussen de deur krijgen in de literaire wereld. Door middel van het schrijven van opiniestukken over actuele onderwerpen die aansluiten bij de doelstellingen van Fixdit, of het bespreken van boeken van vrouwen in bijvoorbeeld De Nederlandse Boekengids om de literaire waarde van deze werken extra te onderschrijven. Op deze inmenging in het publieke debat komen dan ook de meeste reacties die onze standpunten aanvallen, en vooral afzwakken hoe het ervoor staat met de positie van de vrouw in

de literatuur. Door actief te zijn in de literaire wereld worden we telkens met de neus op de feiten gedrukt hoezeer er met twee maten gemeten wordt wat betreft het werk van vrouwen. Maar ook dat motiveert ons om door te gaan, en telkens opnieuw aan te blijven kaarten waar het misgaat in de denkpatronen hierover.

Bibliotheken en middelbare scholen inspireren

Om dit te volbrengen blijven we graag in gesprek. Met onze mede-recensenten en literaire opiniemakers, maar ook met onze lezers. Bij het verschijnen van Optimistische woede zijn we de boekhandel en bibliotheken in gegaan, een ware tour door Nederland en Vlaanderen. Avonden waarbij we spraken over wat er resoneerde bij lezers

uit onze stukken en in gesprek konden over de betekenis van het lezen van werk van vrouwen en hoe belangrijk het is dat de canon divers is en de maatschappij weerspiegelt in al haar pluriformiteit. Komende kalenderjaren hopen we opnieuw in gesprek te gaan, maar dan met name op middelbare scholen. We hopen de journalisten en schrijvers van de toekomst te gaan spreken, en ze te inspireren met onze werken en alle vrouwelijke auteurs die we ze aandragen. En dat zij uiteindelijk onze missie voortzetten! ■

Winnaar
Carla Atzema
Soroptimistprijs
2024

Afghaanse Laila Haidari krijgt Geuzenpenning

tekst en foto's Marga Akkerman

Vlaardingen, 13 maart 2024. "Geachte aanwezigen. Als er vandaag de dag geen aandacht wordt besteed aan de menselijke tragedie die zich in Afghanistan afspeelt, zal de schade zich naar alle delen van de wereld verspreiden." Uit het dankwoord van laureaat Laila Haidari.

De Soroptimist was erbij. Wie is Laila en wat doet ze?

Verzetsheldin ben je niet zomaar. Het persbericht (in o.a. NRC, Volkskrant, FD) over de uitreiking van de Geuzenpenning 2024 vermeldt de historie van Laila (46). Opgevoed grotendeels in Afghanistan, uitgehuwelijkt op haar 12e aan een veel oudere geestelijke, gescheiden op haar 19e, stond ze zonder haar kinderen op straat en leerde ze hoe zichzelf te redden: met kennis en geld. Dit wil zij doorgeven aan anderen die zichzelf niet redden, met name vrouwen en meisjes. Nadat zij bij toeval haar verslaafde broer onder een brug tussen talloze andere verslaafden had gevonden, ronselde ze verslaafden en startte ze een afkickkliniek. Om dit te bekostigen opende ze een restaurant waar ex-verslaafden, ongehuwde mannen én vrouwen werkten. Na het vertrek van de Amerikanen werd haar restaurant met de grond gelijk gemaakt en zij bedreigd. Desondanks richtte ze al snel het 'moeder educatie centrum' op, een ondergronds trainingscentrum voor meisjes vanaf 12 jaar: bij de Taliban is de middelbare school voor meisjes verboden terrein.

Van kogels juwelen maken

In het centrum leren meisjes wiskunde, Engels, fotograferen,

schilderen en hoe je van kogels juwelen kunt maken. Laila adviseert de meisjes aan de binnenkant van hun burka een zak te naaien waarin ze ongezien hun boeken kunnen vervoeren. Aldus krijgen jonge vrouwen de kans op een onafhankelijk bestaan.

Door de meisjes te leren iets te maken en te verkopen, kan voorkomen worden dat minder begaafde meisjes in de prostitutie belanden. Mij werd meteen duidelijk dat Laila Haidari en de Soroptimisten met dezelfde belangrijke onderwerpen voor vrouwen en meisjes bezig zijn. Denk aan de school Ilse Labadie in Paramaribo. Na afloop maakte ik kennis met Laila's echtgenoot. Hij blijkt zeer geïnteresseerd in onze support en ik krijg hun emailadressen.

Verbale communicatie: 'Blijf strijden voor democratie'

Op de ochtend van de uitreiking kon een aantal leerlingen Laila ontmoeten en vragen stellen. Zo ook Angeline Waltman van club Beneden Maas, en haar groep 8. De leerlingen hadden heel wat vragen. Is zij nooit bang voor het risico van ontdekking? Hoe houdt ze de school geheim? In haar antwoorden benadrukt Laila dat er altijd risico's zijn, overal, elke dag voor iedereen, ook als je denkt dat je veilig bent. De pijn van het

Talibanregime is er altijd. "Het belangrijkste is altijd te streven naar democratie. Je moet je bewust zijn van risico's maar niet bang zijn en dan dingen maar laten. Doorgaan met wat je belangrijk vindt, doorgaan en volhouden, ga voor je rechten, dat is heel belangrijk. Dat leer ik de meisjes in mijn trainingscentrum, en dat zeg ik tegen jullie. Vertrouw op wat je kan."

Je kon een speld horen vallen. Wat Laila zegt, gaat rechtdoor naar je hart.

Nonverbale communicatie: 'Donder op'

Laila ziet er uit als een lieflijke dame die in het Farsi op gedeceerde toon de vragen van de leerlingen beantwoordt. Hier zit iemand die niet met zich laat sollen. Als een Taliban haar lastig valt, stel ik mij haar houding voor: 'donder op.' Niet agressief,

In cortège naar de uitreiking ►

▲ De klas van juf Angelina op de rode loper

wel duidelijk. Daar hebben, denk ik, de Taliban mannetjes niet van terug.

De uitreiking

In de Grote Kerk volgde 's middags de uitreiking. Eerst een toespraak van voorzitter Lilian Gonçalves van de Stichting Geuzenpenning, vervolgens een bijdrage van Thomas Erdbrink waarin hij vertelde hoe Laila haar hele leven al rebels is. Hij onderstreepte de situatie waarin vrouwen moeten leven sinds de Amerikanen uit Afghanistan zijn vertrokken als volgt: "Het hoofd van de rechtsprekende macht van de Taliban, Maulawi Abdul

Hakim Haqqani, publiceerde een boek over hoe hun nieuwe Emiraat eruit moest gaan zien. Het moest een door mannen gemaakte hemel op aarde worden.

"De beste plek voor een vrouw is thuis," schrijft Haqqani, "uit het zicht van anderen." En "Mannen zijn intelligenter, krachtiger, wijzer en besluitvaardiger dan vrouwen." ... ", maar niet op school, alleen thuis."

"De belangrijkste taak van de vrouw is het maken van kinderen en die verzorgen." "Vrouwen mogen leren schrijven, maar niet op school, alleen thuis."

Voor de penninguitreiking was prinses Margriet aanwezig, waarna het dankwoord door de laureaat werd uitgesproken. Wat een heldin, wat een eerbetoon! De muziek van mannenkoor en orkest sloot prachtig aan bij de emoties van het moment. Een treffend gedicht werd voorgelezen door de schrijfster, een leerling uit de groep van Angelina Waltman.

Sommige dingen moet je meegemaakt hebben. Deze dag is er zo één. ■

Verder kijken? Scan de QR op pagina 41.

Meer vrouw op straat

In het centrum van Den Helder is het aantal straatnamen dat vernoemd is naar mannen en naar vrouwen sterk uit verhouding: 120 vernoemd naar een man en 10 naar een vrouw. Dat vroeg om interventie!

door Angelique de Kroon-Huizinga, Berber Honing en Denise Leidelmeijer
foto Francien: Nederlands Instituut voor Militaire Historie • foto's straatnaambord: privé

Een Soroptimist van SI club Den Helder - de Razende Bol - en twee Marine-officieren hebben de gemeente Den Helder verzocht een straat te vernoemen naar Francien de Zeeuw, verzetsstrijdster en de eerste vrouwelijke militair van Nederland. Als 1e Marva (Marine vrouwenafdeling) heeft Francien de Zeeuw veel betekend voor de generaties marine vrouwen na haar.

Francien de Zeeuw
Het idee ontstond naar aanleiding van een lezing door de PPI. Daarop voortbordurend is een brief gestuurd naar de gemeente. We kozen voor verandering van de een aantal jaren geleden aangelegde 'Flaneerkade' in de naam van de eerste marine vrouw in Nederland, Francien de Zeeuw. We haalden onze informatie uit de biografie over Francien de Zeeuw, geschreven door Natasza Tardio.

In Londen werd in 1944 in overleg met koningin Wilhelmina de Marva opgericht omdat er meer handen nodig waren in de oorlog, vrouwenhanden. Francien kwam toen net in Londen aan, vanuit Zeeland, waar ze woonde.

Die provincie was inmiddels bevrijd. Ze schreef zich in bij de Marva en werd zo de eerste vrouwelijke militair en marine vrouw in het Nederlands leger. De Marva's werden vervolgens door Engelsen getraind, en

ingezet voor ondersteunend administratief werk voor de Nederlandse krijgsmacht. Er kwam een aparte legering, een schip waar de vrouwen konden worden ondergebracht. De Marva's vormden een eigen organisatie.

Francien moest toen wel een stapje terug doen in haar behoefte aan avontuur. Francien was namelijk ook actief in het verzet. Ze werkte mee aan overvallen op distributiekantoren, smokkelde distributiebonnen en wapens, en sloot zich aan bij de partizanen. Kort na de bevrijding is ze uitgezonden naar Nederlands-Indië en ging ze tot haar vreugde weer het avontuur tegemoet.

Francien was over zichzelf heel bescheiden. Zij was een Engelandvaarder maar over haar is geen musical gemaakt. Omdat zij niet van adel was, mocht zij in eerste instantie geen officier worden. Toen heeft ze wel gedreigd met ontslag, en dat hielp.

Francien de Zeeuwpromenade

De gemeente werd duidelijk gemaakt dat er meer diversiteit in het straatbeeld nodig is, met name in het centrum. Dat het voor kinderen, jongeren, en toeristen nodig is te worden geïnspireerd door mannen én vrouwen. Dat Den Helder als marinebasis the place to be is voor de Francien de Zeeuwpromenade. De gemeente Den Helder ging akkoord. De Francien de Zeeuwpromenade werd door SI club Den Helder - de Razende Bol officieus ingewijd tijdens het Lichtfestival Den Helder in 2023.

Ongelijke behandeling in het leger

Op 1 januari 1982 werd de Marva (Marine vrouwenafdeling) opgeheven. Als gevolg van de wet op gelijke behandeling was er geen verschil meer tussen mannen en vrouwen bij de Marine. Iedereen had (officieel) gelijke rechten en kansen en een aparte vrouwenafdeling was dus niet meer nodig.

Het eerste Marineschip waarop ook vrouwen ingedeeld werden, was Hr. Ms. Zuiderkruis en dat was voor iedereen even wennen. Zelfs voor sommige echtgenotes van marinemannen aan boord, die de vrouwelijke collega's van hun man een bedreiging vonden voor hun huwelijk. Er kwam aan boord van dit schip zelfs een (gelukkig tijdelijke) regel dat je je als bemanning niet mocht ophouden in donkere hoekjes van het schip met iemand van de andere sekse. Gelukkig werden vrouwen na verloop van tijd meer en meer gezien als waardevolle collega in plaats van als exoot of lustobject.

Wij gaan door met het vragen van aandacht voor straatnamen vernoemd naar een vrouw. Samen staan we sterk! ■

Francien was ook actief in het verzet. Ze werkte mee aan overvallen op distributiekantoren, smokkelde distributiebonnen en wapens, en sloot zich aan bij de partizanen.

Hoe een lustrum groots gevierd kan worden

Wie denkt dat er in Groningen-Oost weinig te beleven valt, komt bedrogen uit. Een jaar lang was het daar één groot feest: Goud Groningen. Een impressie, voor wie nog ideeën nodig heeft.

door Och Groeneveld • foto's privé

November 2022

Feestelijke aftrap van het Lustrumjaar Goud Groningen. Voor het 75-jarig bestaan was gestreefd naar een mooie mix van kennisoverdracht, ontspanning en cultuur. Alles ten behoeve van het Groningse. Lustrumdoelen: het AZC Delfzijl, Sinterklaas-cadeau's van Stichting Lutje Geluk voor kinderen van Groningse gezinnen met onvoldoende middelen, en Orange the World. De avond werd meteen benut om een foto te maken voor de pledge "Wij zijn medestanders, Jij ook?" van Orange the World. Typerend voor de aanpak van de lustrumcommissie Bertha Beks, Riina Leppänen, Petra Prescher en Och Groeneveld: meerdere doelen tegelijk aanpakken.

Januari 2023

Clubbijeenkomst met het bevlogen verhaal van Afsaneh Moghadam over haar persoonlijke geschiedenis, inburgering en activiteiten als contactpersoon bij het AZC Delfzijl. Als politiek vluchteling uit Iran is Afsaneh met haar 2 kleine kinderen in

1996 met hulp van het Rode Kruis in Delfzijl terecht gekomen. Ze is inmiddels een zeer goed ingevoerde welzijnswerker in Groningen.

Januari 2023

Stichting "de Vrolijkheid" zorgt voor creatieve en recreatieve ontspanning op de AZC's. In samenwerking met deze Stichting hebben we een familieproject opgezet met de vraagstelling van kinderen aan hun ouders "Wat deed jij toen je zo oud was als ik nu ben?" Door een professionele filmmaker werden opnames gemaakt van een aantal workshops, in een decor waaraan onze club een bijdrage had geleverd. Op het Cinekid-Festival ging de film in première.

23 Januari 2023

Filmavond met "She Said", onderzoeksjournalistiek rond de onthulling van het dubieuze gedrag van Harvey Weinstein.

31 Januari 2023

Op 31 Januari vierden we onze echte verjaardag, op een mooie locatie met diner en livemuziek.

8 Maart 2023

Internationale Vrouwendag, de lezing "S/He is a leader" van Thecla Goossens. We waren aangenaam verrast door de overweldigende deelname van leden van Groningse zusterclubs!

April 2023

Onze jaarlijkse geranium- en bloembaskets-actie, dit jaar uitgebreid met een feestelijke Meet & Greet en verkoop van allerlei lustrumartikelen.

Juni 2023

Midzomerochtend op de Wadden met een tocht op MS "Noordster" en een bezoek aan de uitkijkpost op Engelsmanplaat.

September 2023

Bezoek aan theatervoorstelling Zummerbühne Ripperda, een openluchtspektakel op de wierde van Maarhuizen bij Winsum.

Oktober 2023

Een bevlogen verhaal van Kees Klomp in De Sleutel. De verkoop van de boeken leverde nog eens € 400 extra op. Dit bedrag is gedoneerd als bijdrage voor de volgende herdruk van het kinderboekje 'Regenmaker'. (Op 24 mei 2024 ontving Klomp de Over Hoop Prijs voor dit boek en een gelijknamig milieuproject voor basisscholieren!)

November 2023

Tenslotte was er een fantastisch concert van pianiste Marietta Petkova in de uitverkochte Lutherse Kerk met 170 bezoekers. Het programmaboekje omvatte o.a. informatie over onze club, de lustrumdoelen en de Tine Tammes-stadswandeling (met dank aan de RUG, zelf te downloaden via www.rug.nl). Deze leuke wandeling door de binnenstad van Groningen is een ode aan onze illustere noordelijke voorvechtsters van vrouwenrechten en -emancipatie.

Totale opbrengst

Gedurende het Lustrumjaar hebben diverse laagdrempelige activiteiten, de verkoop van artikelen, sponsorgelden, donaties en giften tezamen met bijdragen van het Vrouwenfonds geleid tot een opbrengst van € 9.000. Naast andere en langlopende projecten werd in 2023 aan de drie Lustrumdoelen € 7.500 besteed. ■

Bukavu, het leven gaat door!

Koos Kingma neemt
ons mee naar Bukavu
tijdens haar sabbatical.
Lees en waan je
in Afrika.

▲ Femmes Solidaires

Hoe leeft een stad al 30 jaar in de schaduw van geweld? Deze vraag houdt me bezig sinds ik een paar maanden in Bukavu woonde, een stad in het oosten van Congo-Kinshasa. Ik heb een sabbatical en via vriendin Thea kom ik terecht bij een gender-onderzoekscentrum bij een van de vele universiteiten hier.

Sommigen van jullie kennen Bukavu door de Congolese gynaecoloog Mukwege, die in 2018 de Nobelprijs voor de Vrede kreeg. Hij helpt via zijn stichting Panzi vrouwen die slachtoffer zijn

van seksueel geweld dat ingezet wordt als oorlogsstrategie.

De gewelddadige conflicten spelen zich al 30 jaar af op ongeveer 200 kilometer afstand van Bukavu. In deze 30 jaar zijn een paar keer gewapende groepen Bukavu ingetrokken. Die dreiging is er, en tegelijkertijd gaat het leven door. Daarom kan ik ook naar Bukavu voor mijn sabbatical. Wel spannend, maar als het niet kon, had ik het wel gehoord. Integendeel, mijn komst wordt op prijs gesteld, als een soort bevestiging dat het leven redelijk normaal is. En het leven gaat door, kinderen gaan naar school, het kerkleven

bloeit (veel koren), er wordt getrouwd en gerouwd, er zijn in het weekend veel optredens van live bandjes.

Snelle groei

Maar de onveiligheid rondom de stad maakt dat er veel mensen trekken naar de stad. Er wordt daardoor overal woonruimte gebouwd. Bukavu groeit snel. De problematiek maakt ook dat hier een heel scala aan VN organisaties en Ngo's is neergestreken. Ze zijn zichtbaar aanwezig met hun witte landcruisers, logo duidelijk zichtbaar. Voor de stad betekent dit aan de ene kant dat de staf woonruimte in beslag neemt en

“Tegelijkertijd hoor ik ook veel over solidariteit. Neem de basketbalcoach, die taxi rijdt voor een inkomen en jongeren inspireert door trainingen en toernooien te organiseren.”

de prijzen van levensonderhoud omhoog gaan, en aan de andere kant dat het ook werkgelegenheid oplevert. Werkgelegenheid is hier een groot probleem. Velen kunnen nauwelijks rondkomen. En dan gaat het niet alleen over laag opgeleiden. Collega's die ik spreek op de universiteit hebben vaak meerdere banen op verschillende universiteiten en werken daarnaast nog als consultant, voor hun bestaanszekerheid. Ik spreek jonge mensen die maaltijden overslaan uit geldgebrek. Ik woon een workshop bij over transactionele seks*: vrouwen die seks hebben om hun dagverdiensten aan te vullen. Het is aangrijpend hoe dit bij veel vrouwen leidt tot schaamte en eenzaamheid, want je praat er niet over.

En tegelijkertijd hoor ik ook over solidariteit. Neem de basketbalcoach, die taxi rijdt voor een inkomen en jongeren inspireert door trainingen en toernooien te organiseren. Of die hoogleraar die meerdere kinderen sponsort zodat ze naar school kunnen gaan. Of die vrouwen die zelf hun buurt leefbaar houden. Of die vrouw die een spaar-en krediet organisatie heeft opgezet, Femmes Solidaires: een groep vrouwen die wekelijks spaart voor een krediet. Daarnaast sparen ze voor een solidariteitspotje. Voor als er iemand ziek wordt of andere problemen heeft.

Na 3 maanden neem ik met pijn in mijn hart afscheid, maar ik kom zeker terug. Wat een intrigerende stad en wat een inspirerende mensen! ■

* Het verlenen van seksuele diensten als onderdeel van een zakelijke transactie.

Soroptimare

Ouddorp (Zuid Holland)

Een ideale plek om uit te waaien aan zee met familie of vrienden, maar ook een perfecte locatie om met het bestuur van je club te brainstormen over de toekomst van de club, gevolgd door een wandeling door bijvoorbeeld de Slikken van Flakkee.

Soroptimisten kunnen reserveren via www.soroptimist.nl (inloggen) of via een mail aan soroptimare@soroptimist.nl. De beheerders Wouke Cazander (06 22 69 25 80) en Ite Kranse (06 22 63 37 67), leden van club Goeree Overflakkee, geven graag meer informatie.

Gré Kellerhuis

Epen (Zuid Limburg)

Aan de rand van het prachtige Geuldal is het Gré Kellerhuis een mooie uitvalsbasis voor een bezoekje aan Maastricht of Aken of een wandeling door het mooie Geuldal. Het huis biedt ruimte aan 10 personen, dus ook een mooie plek voor een 'verzustersweekend' voor clubleden.

Soroptimisten kunnen reserveren via www.soroptimist.nl (inloggen) of via een mail aan grekellerhuis@soroptimist.nl. De beheerders Mariëtte van Strien (06 30 40 17 69) en Julia Neumann (06 53 68 28 10), leden van club Zuid Limburg, geven graag meer informatie.

De nieuwe wet seksuele delicten

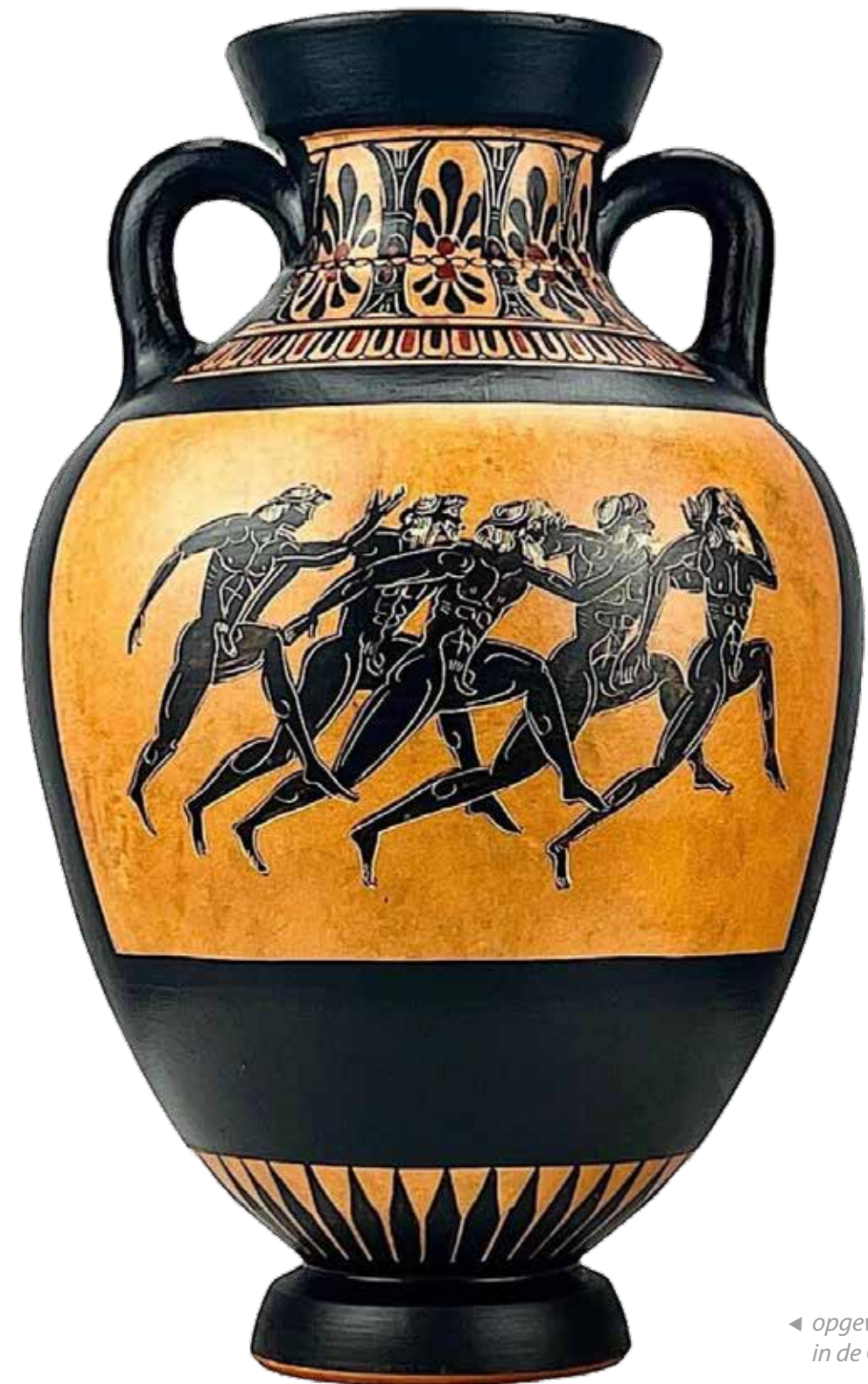
door Nienke Feenstra • vaas: Allard Pierson-Universiteit van Amsterdam

Kan de vlag uit nu de nieuwe wet per 1 juli in werking is getreden? Naar verwachting kan van ongewenste seksuele gedragingen eerder aangifte worden gedaan, maar zoals zo vaak bij dit soort ontwikkelingen is het antwoord: ja en nee. Hieronder zal ik een aantal voor- en nadelen en nieuwe aspecten uit de doeken te doen.

Om te beginnen is het goed te weten dat het niet een aparte wet is zoals de naam doet vermoeden, maar een wijzigingswet waarmee vooral het wetboek van strafrecht is gewijzigd. Daarnaast betreft het

nog een paar andere, minder belangrijke wetten (o.a. voor het schadefonds geweldsmisdrijven). Daarmee zijn vrijwel alle bepalingen ingebed in de systematiek en de hele historie van het wetboek van strafrecht, zodat ook jurisprudentie (uitspraken van rechters) van toepassing is. Dat helpt om de

logica van de nieuwe strafbare feiten te begrijpen. Het wetboek van strafrecht kent namelijk in de opbouw van artikelen een opbouw van lichtere naar zwaardere feiten. De zwaardere feiten zijn 'gekwalficeerde' feiten, bijvoorbeeld 'opzettelijk', 'met geweld' of 'in vereniging', i.e. met meerdere daders tege-

◀ opgewonden types in de Oudheid

lijk, zoals het geval is bij groepsverkrachting.

Meer soorten strafbare feiten

De handelingen die nu strafbaar gesteld zijn, zijn uitgebreid naar meer typen van zwaarte, en met meer variaties die zijn ontstaan door het gebruik van internet of digitale middelen (op afstand iemand dwingen iets te doen of te laten). Ook is de terminologie gewijzigd van zedendelicten in seksuele delicten. Dit alles door de technische ontwikkelingen, maar ook door de veranderde opvattingen over de positionering van het slachtoffer. Daarvoor geldt nu 'nee is nee': je lichamelijke en geestelijke integriteit is iets waar jij volstrekt

en absoluut alleen zeggenschap over hebt. De dader dient zich er dus sterk van te vergewissen of je wel gediend bent van welke handeling dan ook. Je moet er duidelijk mee instemmen, ook wel met het Engelse 'consent' aangeduid. Zo is het verschil tussen 'schuld aanranding en schuldverkrachting' en 'opzet aanranding en -verkrachting' ontstaan.

De schuldvariant

In de oude systematiek was de verkrachting in zichzelf eigenlijk al 'gekwalificeerd', er moest namelijk geweld aan te pas komen. Nu is er een 'lichtere' vorm bij gekomen: de schuldvariant. Dat betekent dat de

dader niet meer weg komt met de smoes 'hoe kon ik nou weten dat ze geen zin had'. Hij⁽¹⁾ had het simpelweg moeten vragen, ook eventueel halverwege het 'proces'. Het criterium 'je had kunnen weten dat', is nauw gerelateerd aan het vaak vereiste onderdeel 'schuld' in het strafrecht. Een zwaardere factor is als je iets 'opzettelijk' doet. Over beide aspecten is heel veel jurisprudentie, die goed gebruikt kan worden bij de beoordeling van deze nieuwe strafbare feiten. En nog even voor de volledigheid: bij een verkrachting wordt een lichaam 'seksueel binnengedrongen', bij een aanranding blijft het contact aan de bui-

tenkant. Wat hieronder precies verstaan wordt is ook weer in vele rechtszaken bepaald, maar het voert te ver dat hier uit de doeken te doen.

De verkrachting op afstand

Wat je je tientallen jaren geleden nog niet voor kon stellen is nu strafbaar: de verkrachting op afstand. Iemand kan via internet een ander zo bedreigen dat deze bij zichzelf met iets binnendringt of zich dat door een ander moet laten welgeval-

Dit is nog wat anders dan wat we inmiddels *sextortion* zijn gaan noemen. Dan wordt iemand gechanteerd met naaktbeelden. Dit wordt ook wel afpersing genoemd. Het gaat bijvoorbeeld om naaktvideo's of foto's die zijn gemaakt met een webcam. Het kan ook gaan om nepfoto's of nepvideo's (deepfakes). De dader dreigt deze beelden te verspreiden als je geen geld betaalt of als je niet nog meer naaktbeelden stuurt. Dit soort zaken zijn de afgelopen tijd regelmatig in het nieuws geweest (o.a. van Gianni de W. die honderdduizenden foto's had van 172 slachtoffers). In de 'lichtere' variant van de nieuwe internetdelicten komen we uit bij *sexchatting*. Dit is zo'n beetje de digitale variant van het 'potloodventen' en

Wat je je tientallen jaren geleden nog niet voor kon stellen is nu strafbaar: de verkrachting op afstand. Iemand kan via internet een ander zo bedreigen dat deze bij zichzelf met iets binnendringt of zich dat door een ander moet laten welgeval-

kinderlokken. Je verleidt een kind onder de 16 jaar om naar beelden te kijken die 'schadelijk te achten zijn' voor kinderen onder de 16 of 'een ontmoeting voorstelt voor seksuele doeleinden' al dan niet virtueel.

Seksuele intimidatie

En nu het hoofdstuk 'seksuele intimidatie.' Daar zullen we nog veel over gaan vernemen. De aanloop naar deze wetswijziging was een bijzondere. In Rotterdam, voorloper in de bestrijding hiervan, hadden ze hiervoor een artikel in de Algemene Plaatselijke Verordening opgenomen, maar het artikel strandde bij de rechter omdat hij dat onder de grondwettelijk gewaarborgde vrijheid van meningsuiting vond vallen. Die mag alléén ingeperkt worden bij een wet die door de 2e en 1e kamer wordt vastgesteld. Dat duurde even, namelijk vijf jaar, en dat is verhoudings-

gewijs nog snel. Ook bepaalde de rechter, in 2019, dat niet precies helder was gemaakt wat nu wél en niet mocht, en ook dat moet goed geregeld zijn in een wet. Ik neem aan dat er nogal wat ambtenaren hebben zitten zwoegen op de tekst zoals die nu in de wet terecht is gekomen, want eenvoudig is het niet om het te omschrijven. Dit is het nu geworden: 'Degene die in het openbaar een ander indringend seksueel benadert door middel van opmerkingen, gebaren, geluiden of aanrakingen op een wijze die vreesaanjagend, vernederend, kwetsend of ontorend is te achten, wordt gestraft ...enz.'

Jurisprudentie nodig

Waar ik eerder sprak over het feit dat het zo handig is dat we op veel kennis van de oude strafrechtsartikelen kunnen teruggrijpen, vermoed ik dat voor dit artikel een behoorlijk

(1) Waar 'hij' staat kan ook 'zij' aan de orde zijn, maar omdat de aantallen mannelijke daders nog steeds vele malen groter zijn (ongeveer een factor 32) wordt voor het gemak met hij/hem gewerkt. Verder lezen? Voor een artikel over gemelde misdrijven in 2022, scan de QR code op pagina 41.

Een rechter in Nederland moet wettig én overtuigend bewijs hebben dat het strafbare feit echt is gepleegd. En dan blijft het lastig dat dit soort feiten toch vaak slechts tussen twee mensen plaats vindt.

stuk grond braak ligt waarvoor we nog veel jurisprudentie moeten gaan ontwikkelen van wat er nu precies bedoeld wordt met 'indringend seksueel benaderen' of wat 'onterend' is. Maar het artikel is volgens de toelichting op de wet ook zo bedoeld dat ook als iemand het niet echt onprettig vindt, een opsporingsambtenaar alsnog kan vinden dat het 'objectief' niet deugt en er toch tegen optreden. Immers een volgend slachtoffer kan er wél aanstoot aan nemen en dan is het goed dat de dader dit alvast weet. De intimidatie moet overigens wél 'in het openbaar' zijn, dus op straat of een zeer makkelijk door iedereen bereikbare plek als bijv. een stationshal. Het artikel is daarom ook in het onderdeel van het wetboek met strafbare feiten 'tegen de openbare orde' opgenomen. Er is wél weer een bibliotheek over volgeschreven over wat 'openbaar' is, dus dat is voor de

juristen in ieder geval helder. Grensoverschrijdend gedrag op de werkplek wordt dus niet gedekt door dit artikel. Werkgevers moeten hierin dus wél hun verantwoordelijkheid nemen en bijvoorbeeld een gedragscode invoeren⁽²⁾. Ook bijvoorbeeld verenigingen en horecagelegenheden zouden helderder kunnen zijn in hun gedragsregels. Dit is een mooie taak voor onze clubs om mee aan de gang te gaan, zoals de actie *Ask for Angela*.

Normstelling en handhaafbaarheid

Dat alles brengt me op het onderwerp normstelling en handhaafbaarheid. Aspecten waar nu nog niet direct de vlag voor uit kan. Zoals ik in het begin al schreef zijn er (internationale) maatschappelijke ontwikkelingen geweest die mede hebben geleid tot deze wijzigingen. Dus meer adequate en zwaardere feitenomschrijvingen met

ook hogere straffen, omdat mede door de metoo-beweging duidelijk werd dat er veel meer ongewenste activiteiten plaatsvonden dan menigeneen veronderstelde. Daar zijn op papier nu mooie artikelen voor in het wetboek geschreven, maar dat betekent nog niet dat in werkelijkheid dit niet meer voor gaat komen, was dat maar waar! Iedereen weet dat de gedragingen plaatsvinden in een zich in duizenden jaren ontwikkelde cultuur waarbij vooral mannen menen zich meer te kunnen permitteren dan gewenst is en dat gedrag verander je niet met bedrukt papier. Maar normstelling helpt wél! Kijk wat er ondertussen met het dragen van autogordels is gebeurd of het roken in besloten ruimten. Als niemand zich daaraan zou willen houden, zou het volstrekt niet te handhaven zijn door alleen boetes uit te delen. Dus langzaamaan zou er best een andere cultuur kunnen gaan ontstaan waarin het merendeel van de mensen zich er toch vrijwillig naar gaat gedragen.

Het probleem van de bewijsbaarheid

Het andere lastige is nog steeds de bewijsbaarheid. Een rechter in Nederland moet wettig én overtuigend bewijs hebben dat het strafbare feit echt is gepleegd. En dan blijft het

lastig dat dit soort feiten toch vaak slechts tussen 2 mensen plaats vindt, waarbij de één, als het fout loopt, niet graag wil toegeven dat hij het fout heeft gedaan. Dan is er zogenaamd steunbewijs nodig om de rechter tot een veroordeling te laten komen. Steunbewijs kan o.a. bestaan uit spermasporen, getuigen die iets hebben gehoord tijdens of vlak na het gebeurde, appberichten en dergelijke. En dan nog blijft het soms het woord van de één tegenover dat van de ander. In het volgende nummer van De Soroptimist ga ik verder in op het probleem van de bewijsbaarheid en de activiteiten en resultaten van de Stichting Restorative Justice Nederland. ■

Verder lezen? Scan de QR code op pag. 41.

Nienke Feenstra heeft bijna 30 jaar bij de politie gewerkt, waarbij ze een eerste aanzet heeft gegeven om vrouwen bij de aangifte van zedenzaken op een

vrouwvriendelijkere manier op te vangen. Daarna is ze bestuurslid geweest van het Advies- en meldpunt Kindermishandeling en de Vrouwenopvang in Den Haag, Voorzitter van de Raad van Toezicht van Veilig Thuis in Kennemerland en heeft ze namens de Unie het commentaar geschreven op het eerste ontwerp van de Wet Seksuele Delicten. Haar laatste werkzame jaren was ze directeur van een TBS-kliniek. Nu is ze nog voorzitter van de Stichting Restorative Justice Nederland.

Dilemma?!

Ook gelezen op nos.nl/1/2519727 dat de zeer exclusieve Londense Garrick club eindelijk vrouwen toe gaat laten? Wat vind ik hiervan? En hoe verhoudt zich dat tot ons Soroptimisten? Zou ons lidmaatschap niet open moeten zijn, zodat er niemand buitengesloten wordt? Of mogen we de verschillen erkennen? Vrouwen en mannen zijn nu eenmaal anders (al zijn de onderlinge verschillen tussen vrouwen (en mannen) groter dan die tussen mannen en vrouwen). En is het niet juist mooi, dat wij als vrouwen opkomen voor andere vrouwen? Een heus dilemma. Persoonlijk vind ik, dat het afhangt van of het over een bevoorrechte of achtergestelde groep gaat. Nú mannen toelaten tot de Soroptimisten zou weleens kunnen betekenen, dat zij (net als in de maatschappij) de dominante groep worden.

Misschien eerst maar eens proberen om meer divers te worden? Zijn bij ons niet de meer bevoorrechte vrouwen (wit, hetero, opgeleid, ...) in de overgrote meerderheid? Zijn we ons zelf bewust genoeg van onze eigen privileges? Ik denk dat die bewustwording een cruciale voorwaarde is om inclusief te zijn. Hoe verhouden we ons eigenlijk tot en betrekken we de minder bevoorrechte vrouwen? Vanuit welke houding komen we voor hen op? Stof om over na te denken... 🤔

Wouke Lam

Wouke
aan het
woord...

(2) Wil je meer lezen over deze gedragscode? Scan dan de QR code op pagina 41

Ongelijke lijven

door Marga Akkerman • illustratie: rawpixel.com on Freepik

Zet drie vrouwen van rond de 50 bij elkaar en je hebt stof voor minstens een uur aan vrouwenkwalen die maar niet overgaan. Medische onderzoeken maken hen niet veel wijzer. Maar er gloort hoop vanuit de psychologie, met aandacht voor het vrouwenbrein.

In het aprilnummer van De Psycholoog, het vakblad van het Nederlands Instituut van Psychologen, trof ik een interview met Ellen de Bruijn, hoogle- raar Neurocognitieve Klinische Psychologie. Zij legt zich toe op het vergroten van kennis over hormonale veranderingen en het vrouwenbrein.

Het artikel geeft een indruk van haar onderzoek naar hormonale veranderingen gedurende de levensloop van vrouwen. Maar het is ook doorspekt met

informatie over de beeldvor- ming van de vrouw op medisch gebied en de moeite die het de onderzoeker kostte om haar project via de geëigende paden gefinancierd te krijgen.

Het onderzoek van De Bruijn

Voor haar onderzoek kijkt De Bruijn in hoeverre hormonale overgangsfases en hormonale schommelingen bij vrouwen de processen in hun brein beïnvloeden. In een publicatie van de Universiteit Leiden vertelt zij: "We weten dat vrouwen andere psychische klachten hebben dan mannen. Zo komen

angststoornissen en depressie vaker voor bij vrouwen, maar ook de symptomen, de ernst en het ziekteverloop verschillen heel vaak tussen mannen en vrouwen. Ook zien we dat hormonale overgangsfases, zoals de puberteit, de menstruatiecyclus en de overgang naar de menopauze vaak samengaan met een verhoogd risico op psychische problemen. Maar deze verbanden begrijpen we nog niet goed. In dit project wil ik voor het eerst in een groot onderzoek deze drie belangrijke overgangsfases in het leven van een vrouw bestuderen."

De wetenschap en het vrouwenbrein

Hormonen lijken dus effect te hebben op hoe we ons voelen, maar ook op hoe we denken en op wat we doen. Op zich geen verrassing natuurlijk; wie heeft er niet mee gemaakt dat ongemakkelijke opmerkingen van vrouwen worden afgedaan met de opmerking 'ze moet zeker ongesteld worden?'

Wat wel gek is, is dat er zo weinig onderzoek wordt gedaan naar iets waar vijftig procent van de wereldbevolking in een bepaalde periode van haar leven mee te maken heeft. Van de 50.000 onderzoeken die er sinds 1995 zijn gedaan, gaat bijvoorbeeld maar een half procent over vrouwspecifieke onderwerpen zoals de menopauze, de menstruele cyclus of zwangerschap. Er is volgens De Bruijn meer bekend over de bodem van de oceaan, het patroon van haargroei van kaler wordende mannen en over de manier waarop we medicijnen voor erectiestoornissen smakelijker kunnen maken, dan over het vrouwenbrein.

Financiering en de beperkte blik

Bij de financiering van haar onderzoek kwam zij deze beperkte blik ruimschoots tegen. Dat ging niet echt van een leien dakje. Na jaren leuren bij diverse instanties kreeg ze voor dit project weliswaar een Europese beurs maar die werd wel voorzien van

een bijzonder commentaar. De financiers schreven: "Je kunt niet zo'n groot onderzoek uitvoeren, waar zoveel geld in zit en dan alleen naar vrouwen kijken. Je hebt een mannelijke controle-groep nodig." Maar wat moet je met een manlijke controlegroep in een onderzoek over de menstruatiecyclus, de zwangerschap en de menopauze? Een onderzoek zonder man is kennelijk ondenkbaar.

De vrouw als kleine man

Overigens was dit niet het enige waar De Bruijn zich over verbaasde. Bij de voorbereiding van haar onderzoek ontdekte ze bijvoorbeeld dat vrouwen al jaren worden uitgesloten van klinische trials en van fundamenteel neurowetenschappelijk

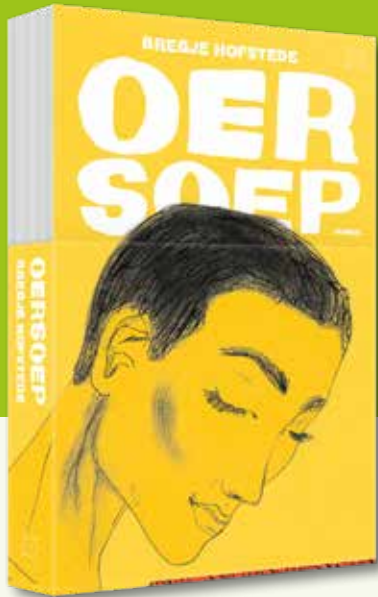
onderzoek. En dat op medisch gebied de vrouw letterlijk als 'kleine man' wordt beschouwd.

De hoogleraar verwijst naar een veelbelovend nieuw medicijn voor alzheimer, dat sinds kort op de markt is. In de kleine lettertjes staat dat het medicijn vooral veelbelovend is voor mannen. Dat had er wel wat groter mogen staan: bijna twee derde van de Alzheimer-patiënten is vrouw.

Wat nu, Soroptimisten? Wie durft er nog naar de dokter? Misschien maar eens een arts uitnodigen voor een spreek-beurt en bevragen op zijn/haar kennis van medicatie voor vrouwen en onderliggend onderzoek? ■

De Boekenclub

Nadat in de eerste boekenrubriek een buitenlandse klassieker aan bod kwam, wilde ik nu juist een Nederlandse, recente titel onder het voetlicht brengen: **Oersoep** van Bregje Hofstede.

door Saar van Veelen

Het was een behoorlijke dollemansrit. Cadeau gekregen van mijn verse verkering, op aanraden van zijn vaste boekenwinkel, dat moest goed zijn. Maar toch vroeg ik me al gauw af of hij wist wat hij me cadeau had gedaan. En áls dat zo was, had ik eigenlijk daarna nog veel meer vragen. Ik vertel graag waarom.

Het boek begint met een bevalingsscène, met veel plastische details en ruimte voor erotiek. Het leest als een soort trip, surrealistisch maar door de manier van beschrijven toch beeldend en invoelbaar. Met bevallen heb ik geen ervaring, ik ben daarom benieuwd of de beschrijving in

dit boek voor bevallen onder ons herkenbaar is. Alleen al dat maakt het boek dus het lezen waard. Ben je op dit moment zwanger, dan raad ik het niet perse aan. Het schrikte mij namelijk nogal af.

Of lees het juist wel, de lyriek van het boek legt een bepaalde laag over de ervaringen van de ik-persoon die je op een nieuwe manier laat kijken. Niet alleen naar haar bevalling en kraamtijd, maar ook haar relatie, haar verlangen naar autonomie én verbinding en de strijd hiertussen. En soms ook juist weer zo alledaags en herkenbaar. Ik vind het erg knap hoe Hofstede dit afwisselt en de roman zo aan elkaar vlecht. Oersoep is een intense leeservaring, waarbij ik dit woord bewust kies.

Vanwege de intensiteit van de beschrijvingen ervaar je dit boek meer dan dat je het slechts leest.

Leestip van onze correspondent

De boekenrubriek werkt met correspondenten, dit keer Marieke Kuijer met een leeservaring opgedaan in Londen!

Zij liet zich daar in een kleine boekwinkel adviseren en liep met *The Age of Innocence* uit 1920 van Edith Wharton naar buiten. Wharton won de Pulitzerprijs voor dit boek. Wat zegt Marieke over het boek?

“Het verhaal speelt zich af in het New York in de jaren 70 van de 19^e eeuw, met het overduidelijke

extra
leestip

decorum van die tijd, maar met de dieperliggende thema's die nog steeds actueel zijn. Edith Wharton weet heel goed de setting weer te geven van de 'society' met een glamoureuze buitenkant en de daarachter verborgen gevoelens. Het verhaal wordt verteld vanuit Newland Archer, die een perfecte vertolker is van deze twee kanten. Als hij zijn aanstaande echtgenote May Welland heeft ontmoet komt diens onconventionele nichtje Ellen Olenska in zijn bestaan. Zij is een kleurrijke gescheiden vrouw, die bij Newland 'ware' gevoelens opwekt en daardoor eigenlijk zijn hele bestaan vanuit een ander perspectief laat zien.

Wharton weet prachtig de statuur én de onderliggende lagen van de diverse personen te beschrijven, achter het vaste patroon van alle conventies, en de behoefte om hier uit los te breken en het gevoel te volgen. Zonder dat het een spannende clue heeft, word je als lezer meegenomen in deze wereld van schijn én gevoel en ben je benieuwd hoe de relaties zich ontfouwen.” ■

Feestelijke afsluiting 100xTrees4Life met een

P U B Q U I Z

Wat weet jij van bomen, vrouwen, de wereld, het klimaat of kunst? Test je kennis in de 100xTrees4Life pub quiz met leuke vragen, grappen, muziek en superleuke quizmaster.

Locatie

De quiz is online. Je teamlocatie mag je zelf bedenken.

Wanneer

Vrijdag 4 oktober 2024: 19.45 tot 21.30 uur.

Kosten

Teams hebben 4, 5 of 6 deelnemers. De kosten zijn € 10 per deelnemer.

Aanmelden

Teams kunnen zich tot 27 september aanmelden bij astrid.hoevenagel@cens-or.nl o.v.v. de teamgrootte en de teamnaam. Je ontvangt daarna een mail voor de betaling en een link om in te loggen met uitleg hoe de online pub quiz werkt.

Opbrengst

Uiteraard komt de opbrengst ten goede aan 100xTrees4Life.

Rosa Manus: een gedreven en veelzijdige vrouw

door Ineke van Hofwegen • foto: Atria - Institute on gender equality and women's history

Rosa Manus, 'Nederlands bekendste feministe en pacifiste in de jaren dertig van de twintigste eeuw', zonder beroep en toch buitengewoon lid van Club Amsterdam.

In de notulen van de bestuursvergadering van 30 april 1935 van club Amsterdam is te lezen dat "vicepresident Dr. Biegel opmerkt dat wij voorzichtig moeten zijn met het toelaten van vrouwen, die geen beroep uitoefenen, ook niet als buitengewoon lid. In dit geval echter, waar het iemand geldt die zoo ontzettend veel gedaan heeft en nog steeds doet voor het werk der vrouw in 't algemeen en voor bevordering der internationale gedachte, besluit het aanwezige bestuur eenstemmig mejuffrouw Rosa Manus aan de kiescommissie voor te stellen als

buitengewoon lid". En wie zich in Rosa verdiept, kan ze alleen maar gelijk geven.

Vrouwenkiesrecht internationaal

Rosa werd geboren als Rosette Suzanna Manus op 20 augustus 1881 in Amsterdam als dochter van een succesvol tabaksmakelaar. Zij kreeg een chique opvoeding met gouvernantes en bezocht particuliere scholen, waaronder een kostschool in Zwitserland. Na haar studietijd wilde ze een modeschool beginnen, maar dat paste niet bij het gegoede joodse milieu van die tijd, dus haar vader verbood het.

Rond haar 25ste kwam zij in aanraking met de internationale Wereldbond voor Vrouwenkiesrecht en vanaf die tijd zette zij zich met hart en ziel in voor de vrouwenbeweging.

Organisatietalent

Dankbaar werd gebruik gemaakt van haar organisatietalent bij het organiseren van congressen of tentoonstellingen, zoals:

- De tentoonstelling 'De vrouw 1813-1913', die een beeld liet zien van de veranderende wereld van vrouwen in de 19^e eeuw.
- Het Internationaal 'Congres van Vrouwen tegen den oorlog', dat

zij in 1915 samen met Aletta Jacobs organiseerde en dat leidde tot de oprichting van het internationaal Committee of Women for Permanent Peace (ICWPP).
- De 'Rassemblement Universel pour la Paix' in 1936, een conferentie van vredesorganisaties uit verschillende landen als protest tegen oorlog en fascisme.

Maar ook als bestuurder van verenigingen voor vrouwenbelangen liet ze zowel landelijk als internationaal van zich horen en bracht ze veel voor elkaar. Zo bracht ze in 1932 als secretaresse van het International Committee for Peace wereldwijd meer dan 8 miljoen handtekeningen bijeen voor ondertekening van de petitie voor algehele ontwapening. In eigen land is de oprichting van het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging (IAV) in 1935 door Rosa samen met Johanna

Naber en Willemijn Posthumus-van der Goot iets waar we nog steeds trots op kunnen zijn. In het huidige Atria is een schat aan kennis over de geschiedenis van de vrouwenbeweging terug te vinden.

Geen goede afloop

Maar ondanks alle pogingen om vrede tot stand te brengen, brak in 1940 de oorlog uit. Al in 1941 werd Rosa vanwege haar 'pacifistische en internationale neigingen' gearresteerd en naar de gevangenis in Scheveningen en later naar Ravensbrück gebracht.

Over haar datum van overlijden bestaan verschillende verhalen. Haar zus kreeg in 1942 van de nazi's een verklaring van overlijden, gedateerd op 29 mei van dat jaar, maar het Rode Kruis kwam na de oorlog met een overlijdensakte

waarop de datum van 28 april 1943 wordt genoemd. Myriam Everard, die veel onderzoek naar Rosa heeft gedaan, betoogt dat zij vermoedelijk in 1942 in een krankzinnigengesticht in Bernburg is vergast. ■

Voor wie meer wil weten over het leven van Rosa verwijs ik graag naar het in 2016 verschenen boek over haar leven, Rosa Manus (1881-1942). The international life and legacy of a Jewish Dutch feminist van Myriam Everard en Fransisca de Haan. Zie hiervoor de QR code op pagina 41.

Bronnen:

- '1001 vrouwen in de 20ste eeuw' van Els Kloek
- Artikel Rosa Manus centraal, Annemarie Kloosterman, De Nederlands Soroptimist, nummer 3 2004
- Wikipedia, Rosa Manus

Het prof. dr. J.M.Th. van Maanen Fonds

door Marieke Kuijer • foto privé

Club Hilversum is trots op al haar leden maar zet graag haar oudste lid Hanneke van Maanen in the spotlight. Lees hier waarom.

Hanneke wordt door haar clubgenoten in een paar woorden omschreven: "overtuigend, daadkrachtig én volhardend. Ze is een Soroptimist in alle haarvaatjes." Ze is overigens niet van meet af aan lid geweest van club

Hilversum. Na een carrière in Praktijk en Beleid in de Verpleegkunde in Nederland, vertrok ze naar het buitenland.

Hoogleraar Verplegingswetenschappen

"Ze is de eerste Nederlandse verpleegkundige met een PhD in Nursing (UCSF, Verenigde Staten)

en was als hoogleraar Verplegingswetenschappen verbonden aan de universiteiten van Toronto en Bremen. Ze was vele jaren lid van Soroptimistclub Bremen. Vanuit die club maakte zij tal van Charteruitreikingen aan nieuwe clubs in Duitsland mee." Na haar pensioen kwam ze terug naar Nederland, onderhield haar

vele sociale contacten en werd lid van club Hilversum. Haar inzet was vooral gericht op de relatie met buitenlandse clubs, omdat haar overtuiging is dat via deze contacten en een bredere blik, veel geleerd kan worden. "Haar betrokkenheid bij het persoonlijk wel en wee van clubleden is groot. Maar zij zet haar kennis en ervaring ook breder in. Zij weet haar ideeën om te zetten in daden voor de positieverbetering van vrouwen en meisjes. Door haar ingediende sociale projecten, all over the world, getuigen daar van."

Toen door het Algemeen Fonds – nu Vrouwenfonds- het legaat van Carla Atzema-Looman was ontvangen en de instelling van een leerstoel Mensenrechteneducatie negen jaar geleden in gang werd gezet, meldde Hanneke zich voor deelname aan de positionering van deze leerstoel. Haar kennis als hoogleraar bleek ook bijzonder nuttig bij het opstellen van de criteria waaraan de hoogleraar mensenrechteneducatie zou moeten voldoen. Samen met Barbara Oomen, hoogleraar mensenrechten in Middelburg en Soroptimist, zette ze de leerstoel op poten. Vooral het internationale gezag van de kandidaat woog voor haar zwaar. Zo werd

de Amerikaanse Felisa Tibbitts de gewenste hoogleraar aan de Universiteit van Utrecht.

Dan nu een fonds met haar naam

Via persoonlijke ervaringen in haar netwerk ervaart ze dat de revalidatie bij niet aangeboren hersenletsel 'onderontwikkeld' is in vergelijking tot het buitenland en dat de behandeling van oudsher meer gericht is op mannen in verband met hun werk en minder op vrouwen, hun werk en sociale rol. Hanneke vindt dat hier sprake is van een maatschappelijk vraagstuk voor de positie van de vrouw. Ze ziet dat de wetenschappelijke kennis over deze materie nog beperkt is en dat - met het oog op het ontwikkelen en verbeteren van behandelmethoden- onderzoek vanuit verschillende disciplines gewenst is. Uiteindelijk krijgt ze ook zelf te maken met revalidatie. Een aantal beroertes maakt haar steeds afhankelijker van goede zorg en snel ingezette, multidisciplinaire revalidatie. De manco's in deze aanpak en samenwerking hierin, en de noodzaak van een sterkere focus op vrouwen en jongeren bespreekt ze met haar behandelaars in de revalidatiecentra. Kenmerkend voor Hanne-

ke is dat zij ook nu weer verder kijkt dan haar eigen revalidatie en met haar kennis en ervaring volhardend in actie komt. Zij ziet in de wetenschap én in het netwerk van de ruim drieduizend Soroptimisten in Nederland een belangrijke mogelijkheid om haar doel van verdere professionalisering in de behandeling van patiënten te bereiken.

Wat is het Prof. dr. J. M. Th. Van Maanen Fonds?

"Het Fonds wil een wezenlijke bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van behandelmethoden en zet middelen en netwerken in om dit te bewerkstelligen. Daarmee kon Hanneke ervoor zorgen dat het Fonds is opgericht en op de website van het Leids Universitair Fonds (www.luf.nl) is aangekondigd. Het doel van haar fonds is onderzoek te stimuleren vanuit verschillende disciplines – waartoe worden gerekend: geneeskunde, verplegingswetenschappen en paramedische beroepen – naar hand-, arm- en schouderafwijkingen ten gevolg van niet-aangeboren hersenletsel. Daarmee hoopt ze de mogelijkheden en kansen van patiënten met niet-aangeboren hersenletsel te vergroten. ■

OPROEP

Heb je zelf of in je netwerk ideeën voor onderzoek naar verbetering van behandelmethoden bij niet-aangeboren hersenletsel? Kijk dan of je het fonds van deze Soroptimist kan benutten.

De Gouden S.T.E.M. jubileert

door Annemieke Stenvers • foto's privé

De Gouden S.T.E.M., waar hebben we die eerder gehoord? Vmbo leerlingen strijden voor de 5e keer om deze Soroptimisten Mensenrechteneducatie Trofee. Ook nu weer een doorslaand succes met een formule die zich jaarlijks ontwikkelt.

Voor de 5e keer organiseerde Soroptimistclub Haarlem e.o. een feestelijke avond volgens de beproefde formule: groepjes door de docenten genomineerde leerlingen presenteren hun project over mensenrechteneducatie aan jury en genodigden. Deze genomineerden, afkomstig van de vmbo scholen het Hoofd-

vaart College Hoofddorp en het Fioretti College Lisse waren geselecteerd uit ca. 130 3-vmbo leerlingen. De winnaar van vorig jaar, het Hoofdvaart College, was gastheer.

De genomineerden kregen dit lustrumjaar een professionele cursus presentatietechnieken aangeboden. Het werd evenals de vorige jaren een bijzondere avond waar-

bij de vmbo-leerlingen met veel applaus en waarderende woorden in het zonnetje werden gezet.

Meer aandacht voor mensenrechten genereren

In de projecten van het Hoofdvaart College stonden Defence for Children respectievelijk de mensenrechtenschendingen in Belarus centraal. De acties bestonden uit het aandacht vragen hiervoor

via o.a. social media, petitie, demonstraties. Met name de presentatie over Belarus was een eyeopener: zo'n onveilige situatie niet eens zo ver van ons veilige landje vandaan. Extra bijzonder was dat één van de genomineerden pas twee jaar geleden vanuit Belarus naar Nederland was gekomen en nu toch in het Nederlands hun project mee presenteerde. Belarus kwam

voelbaar dichterbij. Ze hadden een leskoffer bedacht, te gebruiken op scholen, als extra manier om aandacht aan de situatie in Belarus te geven.

Gelijke rechten

In de presentatie van het Fioretti College stond artikel 7 centraal: de wet is voor iedereen gelijk en moet iedereen gelijke bescherming bieden. De genomineerden

richtten zich specifiek op de vrouwenrechten in Iran, met Masha Amini als internationaal symbool. Hun acties hadden meerdere invalshoeken. Behalve zoveel mogelijk mensen vragen om een petitie van Amnesty International via een QR code te tekenen, hadden de leerlingen het idee om een brief te schrijven aan de ambassade van Iran; ook noemden ze professionele story-

▲ STEM Winnaars met cheque en docent

▲ Presentatie van winnaars David, Ella en Karlijn, inzet: hun actieposter

telling. Hun PowerPoint presentatie zag er gelikt en kleurig uit. De jury besloot de wisseltrofee aan het Fioretti College Lisse toe te kennen. De winnaars ontvingen 500 euro, te besteden aan de uitwerking van hun project.

Waarom doet een docent mee?

Docent: "Vorig jaar voor de eerste keer meegedaan en dan raak je eraan verslaafd! Het is zo belangrijk om kinderen te enthousiasmeren, te motiveren om zich te verdiepen in andere mensen, met name de mensenrechten. Het is bijzonder belangrijk om veel acties te doen, om met je

gezonde lichaam iets te doen, om voor je verre arme of je vluchteling naaste wat te betekenen. Daar krijg je een kick van!" En een ander: "Het begint met iets abstracts en raakt via mensenrechten de eigen leefwereld".

Draaiboek

Alle edities en onze eigen ervaringen overziend, kunnen wij andere clubs echt aanraden om ook een Gouden S.T.E.M. te starten. Denk daarbij ook aan het Vrouwenfonds voor een financiële impuls. Er is een handboek beschikbaar en de leden van club Haarlem e.o. zijn uiteraard

bereid om verdere informatie te verstrekken. Mail voor het handboek naar: GoudenS.T.E.M.VMBO@gmail.com (zie ook QR code op pagina 41). ■

De Soroptimist

De Soroptimist is het magazine voor Soroptimisten in Nederland, Suriname en Curaçao. Het magazine verschijnt drie keer per jaar.

DEADLINES EN VERSCHIJNINGSDATA
Nr 91/3 deadline kopij 7 oktober, verschijnt 29/11

Dit zomernummer (91/2) is het eerste nummer van De Soroptimist dat uitsluitend digitaal verschijnt. Het nummer erna (91/3) zal weer in gedrukte vorm uitkomen.

REDACTIE-ADRES
redactie@soroptimist.nl

REDACTIE
Marga Akkerman (eindredactie),
Marilse Eerkens, Ineke van Hofwegen,
Koos Kingma, Marieke Kuijer
en Saar van Veelen

VORMGEVING Vincent Smits

ADVERTENTIES
Mogelijkheden en tarieven op
aanvraag via redactie@soroptimist.nl

PRODUCTIE De Toekomst, Hilversum

Wil je lid worden of meer informatie?
Kijk op www.soroptimist.nl

Volg ons op LinkedIn, Instagram en Facebook.

Het bureausecretariaat Unie van Soroptimistclubs is bereikbaar via:
info@soroptimist.nl

www.soroptimist.nl
www.soroptimisteurope.org
www.soroptimistinternational.org

ISSN: 1878-8742

Verder kijken

pag
4-7

Femicide, plan van aanpak (kort)
<https://open.overheid.nl/documenten/7b0aca5f-a4d8-4663-8c80-aa30b7937402/file>

pag
4-7

Femicide, plan van aanpak (lang)
<https://open.overheid.nl/documenten/7428c2b8-01fb-4ff9-99d2-a86b789daf39/file>

pag
10-12

Geuzenpenning (video)
<https://www.2doc.nl/documentaires/2018/08/laila-at-the-bridge.html>

pag
24-29

Wet Seksuele delicten (over meldingen in 2022)
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/09/meer-seksuele-misdrijven-bij-de-politie-gemeld-in-2022>

pag
24-29

Wet Seksuele delicten
<https://nos.nl/artikel/2519715-6-5-jaar-cel-en-tbs-voor-man-25-die-tientallen-meisjes-online-seksueel-misbruikte>

pag
24-29

Wet Seksuele delicten
<https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/seksuele-intimidatie/documenten/publicatie/2020/02/10/handreiking-gedragscode-ongewenste-omgangsvormen>

pag
34-35

Zij was ook Soroptimist
<https://www.nederlandseboekengids.com/2017-6-marjan-schwegman/>

pag
38-40

Gouden S.T.E.M. (e-mail)
GoudenS.T.E.M.VMBO@gmail.com

Redactie / e-mail
redactie@soroptimist.nl

Uniepresident / e-mail
president@soroptimist.nl

Inspirada kiest het ruime sop!

Een perfect georganiseerde dag met een vlotte inschrijving, een vergadering die moeiteloos verliep, clubtafels en inspirerende projecten, voor velen een middag uitwaaien op het water en naar huis met het gevoel van een bijzondere vrije dag. Hoe Soroptimistisch wil je het hebben?